

— („Ljubljanski postopač“) dramatičnega društva v deželnem gledališču preteklo soboto ni segrel občinstva. Igra, čeravno polna neverjetnosti, ima lepo moralno podlago; al rolam primerno mora igrana biti. To pa v nekterih rolah ni bilo, kakor bi vendar moglo biti, ako bi se marsikdo udeležil sodelovanja, ki ima izvrstno sposobnost za to. Tudi naši ljudje kritikujejo zdaj ostrejše. Po naših mislih se národno gledališče ne sme degražirati v vrsto navadnih komedij, zato ni nikomur na nečast stopiti na oder, kdor je kos poklicu na lepem tem narodnem polji.

— (Pobirki iz časnikov.) Novo blamažo našli smo te dni v „Laibacherici“, ki je iz „Neue freie“, v národnih zadevah popolnoma neumnem časniku, povzela pravlico, da naši kmetje iz Dolenskega, ki hodijo na Ogersko drvarit, se poslužujejo nemškega jezika, ker se z ondašnjimi ljudmi ne morejo porazumeti v svojem slovenskem jeziku! S to lažjo pa „deutsch nationale Laibacherica“ udriha po „narodnih zapeljivcih“, ki nočejo nemščine v vsacem kotu. Ko bi „Neue freie“ in pa „Laibacherica“ le to vedele, da v Slovakiji poleg slovenskega jezika vlada magjarski kot drugi jezik, ne pa nemščina, in da se Slovenec kranjski z Slovencem v Slovakiji gotovo bolje razumeta kakor Nemeč Dunajski in pa Nemeč Hanoveranski, in marsikter drug Hamburšk, gotovo ne bi vezale tacih neslanih otrobov! — V Črnučah (poleg Ljubljane) je „Laibacherični“ slovenski referent unidan staknil čitalnico! Slovenski časniki so prinesli naznanilo, da v čitalnici v Črnicah (na Goriškem) bode „beseda“; „Laib.“ referent pa sans gene piše: „In Tschernutsch“. In taki časnikarji brez vsega znanstvo domačih zadev pisarijo o Slovencih!

— (Poslano.) „Slovenskemu Narodu!“ Tisto notico v listu od 24. t. m. o gosp. Lesarju, moram popraviti, kar se mene tiče, v toliko, da nekaj podobnega se je res govorilo pred letom dni v čitalnični restavraciji, da pa jaz onih po „Narodu“ meni v usta danih besedi nisem govoril, in da sploh razgovor, kolikor se še spominjam, ni bil kar nič g. Lesarja žaljiven. — Sploh je obžalovanja vreden časopis tak, ki nima toliko takta ter se ne sramuje polniti svojih prostorov s presukanimi in predrugačenimi besedami, ki jih je kdo pred meseci in meseci kje pri vrču pive govoril! „Narode!“ pusti ta opravek „brezzobim“ starim klepetuljam! Mladoslavencu se to ne spodobi.

25. oktobra 1872.

T.

— (Gosp. Blaž Vrhovec), za mestne dobrodelne naprave mnogo zasluženi mestjan in zvest narodnjak je po dolgi bolezní umrl predvčeranjem v 67. letu svoje starosti; danes popoldne je pogreb. Večletni mestni odbornik v tistem času, ko se še v mestni zbornici ni šopirala nemško-liberalna klika in nad mestno hišo se ni še skazoval orel v „velikonemških“ barvah, večletni ud kupčijske zbornice in ud podpornega obrtniškega društva, oskrbnik ubogih itd., spolnoval je vsako svojo nalogo zmirom marljivo. Na kratko rečeno, bil je po pravici visoko spoštovan mestjan. Bodi mu zemljica lahka!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Cesarski patent od 26. dne t. m. sklicuje deželne zборе na 5. dan t. m.

— Iz l. 1848. glasoviti nemški demokrat Kudlich je v „Deutsche Ztg.“ na „testament Palackijev“ spisal odgovor. Kakošen je, povemo drugi pot.

— Kozé med ljudmi so še zmirom hude. Pretekli teden jih je umerlo 103, tedaj blizo po 14 na en dan.

Tudi v Trstu še razsajajo; v Zagrebu je v petek zbolelo 91 ljudi, v soboto 90, dosihmal jih je umrlo 10.

Ogersko. Iz Pešta. — Delegaciji ste pretekli teden dovršile svoj posel. Ker med Ogersko in Dunajsko delegacijo ni bilo posebnih navskriž-misli, se ni stvar zavlekla še dalje. O tem, o čemur je bil veliki razpor med delegacijo Dunajsko (to je zarad žletne vojaške službe) in kar je gotovo tudi pomagalo k sedanji ministerski krizi), ni med Ogersko bilo prepira. Zadnje dni je bila tudi Ljubljanska kosarna v obravnavi. Vlada je za zidanje družega nadstropja na Šentpetersko kosarno predlagala 35.000 gold.

Ta predlog je Dunajska delegacija sprejela, Ogerska pa ne. Da se zedinite, je pri poznejem posvetovanji odbor sedmerih nasvetoval delegaciji Dunajski, naj pristopi sklepu Ogerskemu in tudi ne privoli teh stroškov. Ko se je 23. oktobra v javni seji delegacije ta predmet obravnaval, je dr. Poklukar nasvetoval, naj delegacija ostane pri prvem sklepu in privoli za to zidanje potrební denar, ker že dozdej je pomanjkovalo prostorov za vojake, in ga bode za naprej pri podaljšani službi pomanjkovalo še bolj; tudi bi zidanje družega nadstropja preobloženem plačevalcem davkov na dobro prišlo s tem, da se jim breme vkvartiranja vojakov po hišah polajša in konečno ste obé delegaciji ne tako nujno potrebno zidanje pokrite jezdarnice v Ljubljani privolile, ki bo tudi 35.000 gold. stalo, ker se lahko odloži za drugo leto. — Al pri glasovanji se vender ni sprejel Poklukarjev z blizo 14 glasovi podpíran nasvet, — neki za to ne, ker so se drugi poslanci bali s svojim v odseku po obeh strankah sprejetem predlogom, že tako zakasnjeno zborovanje delegacij še podaljšati. Tako je sama mala pomuda včasih kriva, da se ne sprejme dober nasvèt.

Štejem si v dolžnost, stan razodeti, ki me vodi v tej prevažnej zadevi, ter navesti vzroke, ki me nagibajo, da glasujem za vladni predlog. Dozdeva se mi, da dvojne naloge, namreč — stopoma dospeti do denarstvenega ravnotežja, in čast in moč tako mogočne države, kakor je Avstrija, vzdrževati, — ni mogoče doseči po odbitkih, ki jih nasvetuje finančni odsek; vzlasti ne, ako se ozira na zunanje in znotranje avstrijske razmere. Po mojem mnenji treba je — da se čast in moč države, kakor je Avstrija, vzdržuje — ne le obilne, dobro oborožene, in za boj pripravljene vojne (armade), treba je še družega, ravno tako važnega in pomenljivega faktorja, in ta je žrtujoči se patriotizem vseh državljanov.

Da je to istina, pokazal je zadnji veliki boj med Francozi in Prusi. In Avstrija sama je vže večkrat doživela to žalostno skušnjo.

Kako pa, gospoda moja, stoji dandanes s patriotizmom? Mislím, predno se brez dobrega znanja patriotizma odbitki sklenejo v vladinem predlogu, da je treba prevdarka: kako da stojís patriotizmom v Avstriji?

Da Vam, gospôda moja, odgovarjam na to vprašanje, naj omenim zgodovinski prigodek, prigodek, ki se tiče avstrijskih zadev in ki se je vršil tako rekoč pred našimi očmi. Prigodek je sledeči: Ko je bil leta 1859. v Piemonteškem parlamentu v Turin-u interpeliran tadanji ministerstva predsednik grof Cavour: ali in kako da pripravlja ljudstvo lombardo-beneškega kraljestva na boj, ali ga draži proti Avstriji, ali dela na to, da bi ljudstvo postalo nezadovoljno? odgovoril je tako-le: Kar se tiče dela, da bi ljudstvo lombardo-beneškega kraljestva pripravil v nezadovoljnost, lahko rečem, da mi ni treba o tem nikakoršnega truda, kajti vlada avstrijska sama opravlja namesti mene to delo, in sicer bolje in primernejše, nego bi ga jaz sam opraviti mogel, tako da si jaz sam boljega vspeha želeti ne morem.

Vzemimo, gospôda moja, da bi danes stali pred bojem. Se vé, da ni verjetno, vendar pa je mogoče, da se pred letom vname kaka vojska. Vzemimo dalje, da bi se danes v Petrovem gradu — to se razume, da bi vladanje ondi moralo biti ustavno — ali pa v Berolinu ali v Rimu, v Belemgradu ali v Bukureštu, interpeliralo enako, kakor leta 1859. v Turinu. Ali bi ne morali pripoznavati, da bi dotični minister — naj bode v Petrovem gradu, v Berolinu, v Belem gradu ali Bukureštu — na tako interpeliranje dajal enak odgovor, kakor je to storil leta 1859. grof Cavour v Turinu — odgovor namreč, da, kar se tiče dela, da bi se ljudstvo avstrijsko spravilo v nezadovoljnost, tega nobeden bolj ne ume in bolj ne opravi, nego avstrijska vlada sama.

Take so, vsaj kakor se meni dozdeva, avstrijske razmere, tak je patriotizem avstrijskih ljudstev.

Prejasno je, da po takih okoliščinah je naloga naše armade dokaj težavna, dokaj večja, nego bi bilo to pri rednih razmerah; in zaradi tega, mislim, bili bi odbitki vladinega vojnega stroškovnika nevarni. In res, gospoda moja, nasledek znotrajnih razmer naše države ni edino nesreča velika, da se tako rekoč uničuje patriotizem pri večini avstrijskega ljudstva; nasledek je še druga, dokaj večja in dokaj tehtnejša nesreča, namreč ta, da Avstrija nasprotna postane sami sebi in poklicu svojemu. Kajti, gospoda moja, pritrđiti mora vsakter od nas, da je obstanek in bitnost Bavarske, Virtemberške, Saksonske, Badenske, Heske krone in ostalih manjših knezov Nemčije avstrijskemu cesarskemu prestolu v korist; ravno tako bode vsakter od nas pritrđil, da je bitnost in obstanek Bavarskega, Virtemberškega, Saksonskega kraljestva, Badenske, Hešenske velike vojvodine in ostalih manjših držav Nemčije avstrijski carevini v korist, ker te krone in države po svoji bitnosti sami najtrđnejše branijo pritisku Prusije, ktera — prapor nemške narodnosti in nemškega edinstva na čelu — Avstriji od dne do dne postaja nevarniša.

Ako pa je tako, potem, mislim, je še bolj gotovo, da je kralj Česki, nadvojvoda Avstrijski, pokneženi grof Tirolski, da je kralj Ogerski, Hrvaški, Slavonski, Dalmatinski in drugih avstrijskih deželá vladar prav gotovo še boljši in zvestejši zaveznik cesarja Avstrijskega, nego je to kralj Bavarski, Saksonski, Virtemberški itd.

Ravno tako mora se pritrđiti, da so Čehi, Avstrijanci doljni in zgornji, Salcburžani, Tirolci, Poljaki, Magjari, Hrvati, Srbi, Slovenci, Italijani in ostali narodi, ki spadajo pod Avstrijo, prav gotovo boljši in zvestejši podložniki, nego to morejo biti druga nemška narodna plemena. Prav tako je tudi gledé Rusije; kajti pritrđiti se mora, ker je očitno, da bi bil najtežavniši in najmrzljivejši del, ktereга bi Rusija morala opraviti v vresničenje panslavizma ter v napravo slavjanske občne samovlade, ta: zravnati in odpraviti razločke različnih slavjanskih ljudstev; živ dokaz temu je Poljsko.

Iz tega pa izvira, da mora ravno vzdrževanje ter povzdiga različnih slavjanskih plemen, ki se nahajajo v Avstriji, biti v korist Avstriji.

Ako je pri takih razmerah namera znotrajnih okoliščin Avstrije ta, zgodovinsko-politične osebnosti ter kraljestva in dežele bolj in bolj oslabiti in s časom vsaj politično vničiti; ravno tako narodnosti, iz katerih Avstrija obstaja, odpraviti, ter vse navzeti in zravnati: je to po mojem mnenju počenjanje, ktero Avstrijo v nasprotje deva sè svojimi koristmi, sè svojim poklicem; to pa bi ne koristilo Avstriji, koristilo bi to na eni strani Prusiji, na drugi Rusiji.

Da bode pri takih okoliščinah naloga naše vojne morda da v kratkem mnogo težavnejša, da bode naloga

dvojna, ako ne trojna, je prejasno, mislim; in to je vzrok, da kot dober avstrijsk rodoljub moram glasovati za vladini predlog, kajti preverjen sem, da so avstrijske razmere take, da je armada pravo poroštvo prihodnosti Avstrije, poroštvo pa se mora podpirati.

S tem pa ni rečeno, da se ne bi nahajale nekatere točke, pri katerih bi se dalo kaj prihraniti, in da ne bi se morda nahajalo stroškov takih, ki se morejo razdeliti na prihodnja leta. —

Tako je govoril Črne; drugi pot prinesemo posnetek iz Greuterjevega govora.

— Strašna nevolja vlada na Ogerskem zaradi denarstvenih zadev, kajti denarne zadrege prihajajo od dne do dne huje. Finančni minister je namreč finančnemu odboru se izpovedal, da za poplačanje dolgá za letošnje leto in stroškov za prihodnje leto potrebuje 75 milijonov gold. Zavzel se je odbor nad tem, da uprava honvedskega ministerstva več požre kakor uprava skupnega vojnega ministerstva. Še dve leti tako gospodarstvo, pa je krida gotova.

— Časnik „Magyar-Politika“ piše po dopisu iz Dunaja, da vzrok ministerske krize tiči v direktnih volitvah za državni zbor dunajski. Viši krogi nočejo dovoliti te volilne reforme, Auerspergovo ministerstvo pa se je liberalni stranki zavezalo v to, da osnuje direktno volitve. Kriza tedaj ni še pri kraji in prikipi do vrhunca še le predno se začne državni zbor. To je gotovo, če tudi je minister Unger, komandant vladnih časnikov, dal parólo, naj tajijo na vse kriplje, da ni krize. To pa prav opominja na tiča štrusa, ki glavo vtakne med perute, da ne vidi žugajoče mu nevarnosti.

Hrvaško. Iz Zagreba. — Deželni zbor, ki bi se bil imeti začeti 3. novembra, je odložen za negotov čas.

— Jugoslavenska akademija ima jutri slovesno letno skupščino; po ogovoru predsednikovem in poročilu tajnikovem bode g. M. Mesić čital: „življenja in delovanje Kristofa Frankopana do bitve v Mohaču“.

— Hrvaška kraljevska deputacija je spolnila prvi del svoje naloge in v spomenici zaznamovala 4 točke, ki naj bodo glavni predmet obravnav med ogersko in hrvaško deputacijo. Prva točka je, da se vsaj enkrat že poravnajo zadeve o Vojaški granici; druga točka zadeva nepravilne finančne razmere med trojedno Kraljevino in Ogerskim; tretja točka obsega stališče deželne vlade, bana Hrvaškega in ministra Hrvaškega v Peštu in četrta zastop trojedne kraljevine v državnem zboru Peštanskem. — Vsa ta vprašanja so toliko važna, da sprava Hrvatov z Ogersko ni mogoča, ako se te točke ne vredijo v smislu prava trojedne kraljevine. Hrvaška deputacija v spomenici ne stavi odločnih predlogov, ampak omenjene točke zaznamuje za bistveno podlago prihodnjim razpravam.

— Kolera se je že tudi prikazala v Budi (Ofen); 26. dne t. m. je 5 oseb umrlo. Cesar je zaradi tega zapustil Budo-Pešt. — V Galiciji še zmirom ne ponehuje.

Zitna cena

v Ljubljani 26. oktobra 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. —. — banaške 7 fl. 20. — turšice 4 fl. —. — soršice 4 fl. 20. — rži 3 fl. 70. — ječmena 2 fl. 80. — prosa 3 fl. 20. — ajde 3 fl. —. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 1 fl. 70.

Kursi na Dunaji 29. oktobra.

5% metaliki 65 fl. 55 kr. Ažijo srebra 106 fl. — kr.
Narodno posojilo 69 fl. 70 kr. Napoleondori 8 fl. 58 kr.